

AFRIKKALAINEN SIKARUTTO LEVIÄÄ

– villisikakanta pidettävä pienenä

Afrikkalainen sikarutto (ASF)

- villisikojen ja sikojen verenvuotokuume
- ei tartu ihmiseen
- tyypillisiä oireita ovat korkea kuume ja verenvuotaukset iholla
- yleisiä ovat myös äkkikuolemat ilman edeltäviä oireita
- kuolleisuus tautiin voi olla jopa 100 %
- tautiin ei ole olemassa hoitoa tai rokotusta
- lakisääteisesti vastustettava eläintauti (A-luokka)

Milloin on syytä epäillä?

- Tyypillisesti tauti havaitaan, kun maastosta löydetään kuolleita villisikoja
- Villisialla voidaan havaita sairauden oireita ennen kaatoa
- Suolistettaessa villisika voi olla poikkeavan verekäs
 - perna ja imusolmukkeet ovat tummia, suurentuneita ja hauraita

Taudin tunnistamiseksi on tärkeää saada näytteet tutkittavaksi kaikista maastoon kuolleista villisioista ja poikkeavasti käyttäytyvistä villisioista (myös kolarissa kuolleet villisiat).

Epäilytilanteessa tulee ottaa välittömästi yhteyttä virkaeläinlääkäriin!

Leviäminen

Virusta erittyy kaikkiin sairastuneen sian tai villisian eritteisiin ja säilyy veressä ja kuolleen sian ruhossa jopa useita kuukausia.

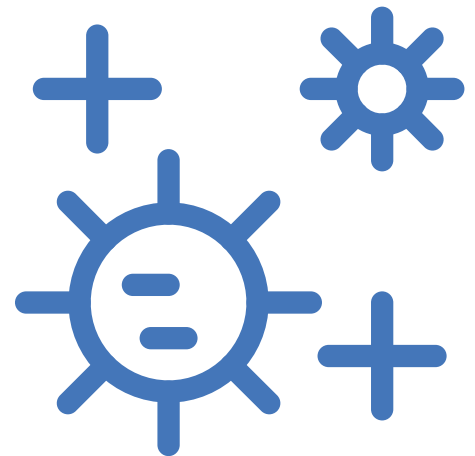
Afrikkalainen sikarutto voi levitä

SUORAAN

- Tartunnan saaneista ja tautiin kuolleista sioista ja villisioista terveisiin sikoihin ja villisikoihin

EPÄSUORASTI

- Tartunnan saaneen sian tai villisian lihan, lihatuotteiden, sivutuotteiden ja käsittelemättömien metsästysmuistojen välityksellä.
- Rehusta tai ruokajätteestä, jossa on tartunnan saaneen sian- tai villisian lihaa.
- Tartunnan saaneen eläimen verellä tai eritteillä saastuneiden välineiden, vaatteiden, rehun, kuivikkeiden, kuljetusvälineiden ja elintarvikkeiden välityksellä.

Tiheä villisikakanta levittäisi tautia tehokkaasti

Villisikakannan hallinta on erittäin tärkeä osa afrikkalaisen sikaruton vastustusta.

Mitä tiheämpi villisikakanta Suomessa on, sitä todennäköisemmin mahdollinen tartunta säilyy ja leviää luonnonvaraisissa villisioissa. Tiheästä villisikakannasta on taudin hävittäminen äärimmäisen vaikeaa. Afrikkalaiseen sikaruttoon ei ole olemassa rokotetta, jota voisi käyttää yhtenä taudin hävittämiskeinona.

Kannan kasvun estämiseksi villisikoja ei tule ruokkia vaan rehua käytetään ainoastaan houkuttelutarkoituksessa metsästyksen apuna. Muita riistaeläimiä, kuten valkohäntäpeuroja, olisi hyvä ruokkia sellaisella rehulla, joka ei houkuttele villisikoja (mm. heinä). Rehu tulisi tarjota ruokinta-automaateista tai katoksista, joista villisiat eivät sitä saa.

Tautitapauksilla vakavia vaikutuksia

Tautialueilla metsästäminen kielletään

Jos afrikkalaista sikaruttoa todetaan Suomessa luonnonvaraisessa villisiasassa, rajoittaa taudin esiintyminen villisian metsästyksen lisäksi myös muiden lajien metsästystä alueella. Lisäksi voidaan rajoittaa kaikkea muutakin maastossa liikkumista.

Taudin hävittäminen luonnonvaraisista villisioista on erittäin vaikeaa ja saattaa kestää useita vuosia tai vuosikymmeniä.

Sikatiilojen toiminta vaikeutuu

Taudin leviäminen maahan aiheuttaisi erittäin suuria taloudellisia tappioita koko elintarviketeollisuudelle muun muassa kansainvälisen kaupan pysähtymisen vuoksi. Tämä johtaisi myös sianlihan tuottajahintojen huomattavaan laskuun.

Tartunta-alueelle jäävien sikatiilojen toiminta vaikeutuisi merkittävästi, sillä sikojen kuljetuksia rajoitettaisiin.

Älä tuo tuhoisaa tulista

Afrikkalaisen sikaruton leviämisen uhka Suomeen on kasvanut. Tauti on levinnyt laajasti Euroopan alueella ja sitä esiintyy Suomen naapurimaissa. Tauti voi levitä metsästysmatkailun sekä lihatuotteiden ja tuontirehun mukana.

Afrikkalaista sikaruttoa esiintyy muun muassa Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Unkarissa, Romaniassa, Bulgariassa, Slovakiassa, Italiassa, Saksassa, Tšekissä, Kreikassa, Kroatiaassa, Venäjällä, Valko-Venäjällä, Moldovassa, Ukrainassa, Serbiassa, Pohjois-Makedoniassa ja Bosnia-Hertsegovinassa.

Metsästysmatkailu tartunta-alueille

Metsästysmatkoja ei tule tehdä afrikkalaisen sikaruton esiintymisalueille.

Jos kuitenkin käyt metsästysmatkalla, noudata palatessasi Suomeen seuraavia pesu- ja puhdistusohjeita. Ohjeita tulee noudattaa, vaikka olisit metsästänyt muuta riistaa kuin villisikoja.

- Pese ja puhdista kaikki varusteesi ja autosi jo ennen paluuta Suomeen. Muista auton alustan pesu ja sisätilojen puhdistus.
- Pese vaatteet pesuohjeen korkeimmassa lämpötilassa. Pese ja puhdista omat varusteesi, saappaat, kengät ja metsästyskoirien varusteet.
- Pidä pestyjä, kuivia vaatteita, saappaita ja varusteita
 - kuivauskaapissa tai saunassa vähintään +60°C 60 min ajan (Huomioi paloturvallisuus!) tai
 - desinfiointiaineliuoksessa (monet viruksiin tehoavat desinfiointiaineet, kuten esim. Virkon S 1 % liuos tai hypokloriittiliuos 0,5 %, vähintään 30 min). Noudata valmistajan antamia ohjeita. Desinfiointiaineita saa mm. apteekeista ja maatalouskaupoista.
- Pese metsästysmatkalla mukana olleet koirat huolellisesti koirashampoolla.
- Käy saunassa palattuasi matkalta.
- Odota vähintään 48 tuntia Suomeen paluusi jälkeen, ennen kuin vierailet sikatiloilla tai osallistut villisian metsästyksen Suomessa. Vältä tänä aikana myös riistaruokinnan rehun ja petohaaskan käsittelyä, täydennystä tai ruokintapaikalla käymistä.

Tuliaistuonti on merkittävä tartuntariski

ASF-virus ei tuhoudu matalissa lämpötiloissa ja voi siksi levitä mm. savustetun tai ilmakeivattun lihatuotteen mukana.

Virus säilyy

- veressä ja elimissä +4 °C 18 kk
- kuolleen villisian ruhossa ja sivutuotteissa useita kuukausia
- lämpökäsittämättömissä sianlihatuotteissa useita kuukausia, jopa vuoden
- pakastetussa lihassa useita vuosia

EU:n sisällä tartunta-alueelta

- **Suomeen ei saa tuoda** metsästettyjen villisikojen ruhoja tai niiden lihaa, käsittelemättömiä taljoja ja muita metsästysmuistoja
- Vältä sianlihan ja -lihatuotteiden tuontia.

EU:n ulkopuolelta ei saa lainkaan tuoda liha- ja maitotuotteita Suomeen.

Tuontirehut voivat levittää tautia

Taudin leviämisen ehkäisemiseksi tauti-alueilta ei tule tuoda Suomeen kuumentamattomia rehuja, kuten säilörehua ja heinää sekä tuoresäilöttyä tai käsittelemättöntä satoa riistan ruokintaan. Esimerkiksi viljan (mukaan luettuna maissi) kuivaus ei välttämättä tuhoa virusta.

Riistan ruokintaan käytettävän rehun alkuperämaa on aina syytä varmistaa, eikä tartuntamaista tuotua rehua tule käyttää minkään riistan ruokintaan. Huomioi, että villisiat voivat käydä myös muille riistalajeille tarkoitetuilla ruokintapaikoilla.

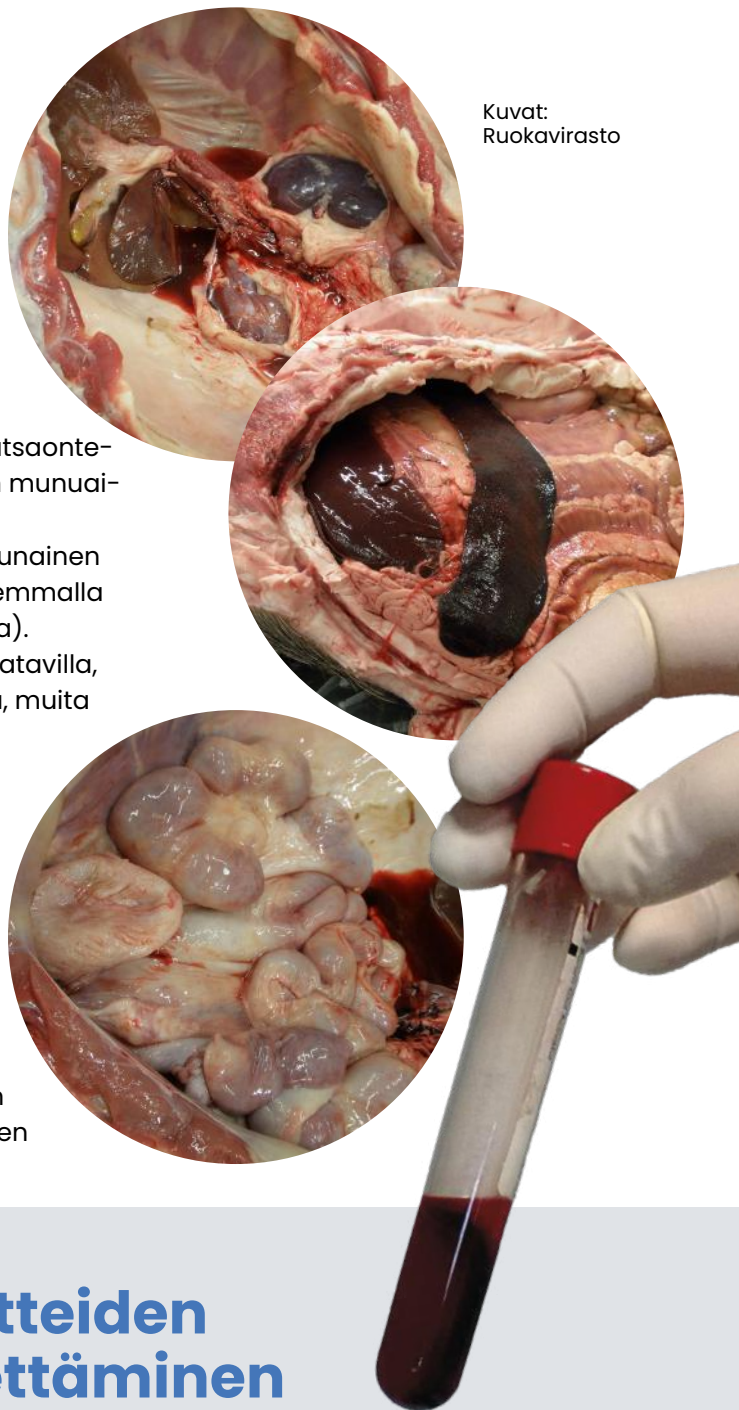
Lähetä näytteet metsästetyistä villisioista

Kuvat:
Ruokavirasto

Näytteeksi lähetetään metsästetyn villisian

- **MUNUAINEN** Munuaiset sijaitsevat ruhon keskiosassa vatsaontelon selkäpuolella, molemmin puolin selkärankaa. Toinen munuainen tai osa munuaista (iso villisika) riittää näytteeksi.
- **PERNA** Perna on pitkänomainen, melko litteä, tummanpunainen elin, joka on kiinnittynyt mahalaukun kylkeen ruhon vasemmalla puolella. Näytteeksi riittää myös pala pernaa (iso villisika).
- **VERTA VERINÄYTEPUTKEEN** Jos verinäyteputkia ei ole saatavilla, ota vain elinnäytteet. Verinäytteeseen ei oteta hyttymiä, muita kudospaloja tai roskia.
- **KOHDUNSARVEA PALA** (5–10 cm, vain naaraista). Kohtu on kooltaan vaihteleva Y:n muotoinen elin, jonka runko-osa on peräsuolen ja virtsarakon välissä. Runko-osasta haarautuvat oikea ja vasen kohdunsarvi. Naaraan koko, ikä sekä mahdolliset tiineydet vaikuttavat kohdun kokoon. Nuoren naaraan kohtu voi olla hyvin pieni.

Ota näytteet mahdollisimman pian eläimen kuoleman jälkeen. Kaikki lähetetyt näytteet tutkitaan afrikkalaisen sikaruton (ASF) ja muiden seurantasuunnitelman mukaisten tautien varalta.

Näytteenotto-tarvikkeet

Elin- ja lihasnäytteet pakataan muovipusseihin, mutta verinäyte pitää ottaa erityiseen verinäyteputkeen. Jos verinäyteputkia ei ole saatavilla, otetaan pelkät elinnäytteet muovipusseihin. Verinäyteputkia voi kiiretilanteessa pyytää myös paikalliselta kunnan-eläinlääkäriltä.

Näytteenottovälineitä ja lähetystarvikkeita lähetetään tilauksesta Ruokavirastosta metsästysseuroille, alueellisiin riistakeskuksiin ja riistanhoitoyhdistyksille. Näytteenottovälineitä ja lähetystarvikkeita voi tilata maksutta Ruokavirastosta osoitteesta tilaukset@ruokavirasto.fi.

Näytteiden lähettäminen

Lähetä näytteet Ruokavirastoon Helsinkiin postitse heti pyyntiä seuraavana arkipäivänä. Viikolla viimeinen lähetyspäivä on torstai. Säilytä perjantaina otetut näytteet kylmässä viikonlopun yli ja lähetä ne maanantaina. Näytelähetyskulut maksaa Ruokavirasto.

Lisäohjeita lähettämiseen löydät Ruokaviraston kotisivuilta.

Näytteiden mukaan tulee muistaa laittaa lähete.

Huomioi, että 31.8.2023 jälkeen näytteitä ei ole voinut lähettää Ruokavirastoon Matkahuollon kautta.

Virustautitutkimuksen tulos

Afrikkalaisen sikaruton varalta tutkittujen metsästettyjen villisikojen virustautien kielteisiä tutkimustuloksia ei lähetetä tiedoksi näytteen lähettäjälle. Virustautien tutkimustodistuksella ei ole vaikutusta metsästetyn villisian lihan käyttöön elintarvikkeena. Kuolleena löydettyistä ja liikenneonnettomuudessa kuolleista villisioista, joista on lähetetty näytteet tutkittaviksi, lähetetään tutkimustodistus näytteen lähettäjälle ja pyydetyille tiedoksi saajille.

Palkkio ilmoitettaessa kuolleista ja sairastuneista villisioista

Tärkein keino havaita mahdollisimman aikaisessa vaiheessa afrikkalaisen sikaruton leviäminen alueelle, on saada tieto kuolleena löytyneistä villisioista. Ilmoita kuolleena löydetystä tai sairaasta villisiasta sekä kolarivillisiasta viipymättä paikalliselle kunnaneläinlääkärille tai läänineläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri huolehtii näytteenotosta. Ilmoittamisesta maksetaan **100 euron palkkio**, jota tulee hakea Ruokavirastosta.

Ruokaviraston näytepalkkiot

Metsästettyjen luonnonvaraisten villisikojen näytteiden lähettämisestä Ruokavirasto maksaa näytepalkkion **40 euroa/villisika**.

Metsästetyistä naarasvillisioista maksetaan lisäpalkkiota **60 euroa/villisika**, jos kohtunäyte on mukana näytelähetyksessä tai jos kohtu on lähetetty Luonnonvarakeskuksen tutkimuksiin ja siitä on mainittu Ruokaviraston läheteessä.

Yksityishenkilölle maksettavat palkkiot haetaan ePalkkio-järjestelmästä.

Metsästysseuroille maksettavat palkkiot haetaan palkkiolaskulomakkeella, joka lähetetään Ruokavirastoon.

Suomen Sikayrittäjät ry:n maksama toiminta-avustus

Suomen Sikayrittäjät ry maksaa metsästysseuroille toiminta-avustusta Suomessa pyydyistä villisioista. Sikayrittäjät maksavat toiminta-avustusta **185 euroa/villisika**. Avustus maksetaan metsästetyistä villisioista, joista on tehty virallinen saalis-ilmoitus ja näytteet on lähetetty Ruokaviraston ASF-tutkimuksiin.

Seuratoiminta-avustuksen saamiseksi villisikänäytteiden näyteläheteessä tulee antaa suositumus tutkimustietojen välittämiseen Suomen Sikayrittäjille ja kirjata läheteeseen huolellisesti metsästysseuran nimi. Lisäksi metsästysseuran tulee toimittaa Sikayrittäjille metsästysseuran nimi, yhteystiedot ja tilinumero osoitteeseen ari.berg@sikayrittajat.fi. Muistathan ilmoittaa myös muuttuneista tiedoista. Tiedot tulee toimittaa suoraan Sikayrittäjille.

Lisätietoa

Afrikkalainen sikarutto, tautitilanne ja näytteiden lähettäminen:

www.ruokavirasto.fi/asf

Suomen Sikayrittäjät ry:n maksama toiminta-avustus:

www.sikayrittajat.fi/hankkeet/villisianmetsästyksen-aktivointihanke

Yhteystiedot

Näytteenottovälineiden ja lähetystarvikkeiden tilaukset:

tilaukset@ruokavirasto.fi

Suomen Sikayrittäjät ry

toiminnanjohtaja Ari Berg

ari.berg@sikayrittajat.fi, puh. 040 566 7328

asiantuntijaeläinlääkäri Kati Näsärö

kati.nasaro@sikayrittajat.fi, puh. 050 347 2852

*Esite on toteutettu maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa hankkeessa
Villisikoista aiheutuvan afrikkalaisen sikaruton riskin pienentäminen.
Esitteen tiedot perustuvat Ruokaviraston materiaaleihin.*